

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2015-04-07
Stockholm

Mål nr
M 7838-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-07-31 i mål nr M 3157-08, se bilaga A

KLAGANDE

Renova Miljö AB, 556946-0321
Box 156
401 22 Göteborg

Ombud: X

MOTPARTER

1. Stenungsunds kommun
444 82 Stenungsund

2. Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg

SAKEN

Slutliga villkor vid Kläpp kretsloppsanläggning i Stenungsunds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på följande sätt

- a) I villkor 2 i mark- och miljödomstolens domslut ska värdet för totalfosfor i tabellen ändras till 1,0 mg/liter.
- b) I villkoret 4 i mark- och miljödomstolens domslut görs följande tillägg
(kursivt)

Dagvatten från X ska från och med 2016-08-01 *uppfylla kraven i villkor 2 och sålunda* ha en sådan renhet att det kan avledas direkt till recipient,

Dok.Id 1196106

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

dvs. till Skedhammarsbäcken, och får inte från och med nämnt datum ledas till kommunalt reningsverk.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Renova Miljö AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom,

1. avseende villkor 2, ska
 - a. *i första hand* höja det numeriska värdet rörande totalfosfor från 0,5 mg/liter till 1,5 mg/liter, eller
 - b. *i andra hand* fastställa villkorsvärdet rörande totalfosfor till 0,5 mg/liter som årsmedelvärde.
2. avseende villkor 3 och 4, ska
 - a. *i första hand* upphäva villkor 3 och 4, eller
 - b. *i andra hand* upphäva villkor 4 samt ändra villkor 3 i enlighet med följande. ”Mark- och miljööverdomstolen bemyndigar tillsynsmyndigheten att på bolagets begäran och i samråd med kommunen, medge att utgående renat vatten från Kläpp får släppas till kommunens reningsverk Strävliden.”

Tekniska myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun (nämnden) har medgett en höjning av det numeriska värdet i mark- och miljödomstolens villkor 2 rörande totalfosfor till 1,0 mg/liter samt en ändring av tidsfristen i villkor 3 och 4 till den 1 januari 2018 men har i övrigt motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Länsstyrelsen Västra Götalands län (länsstyrelsen) har medgett en höjning av det numeriska värdet i mark- och miljödomstolens villkor 2 rörande totalfosfor till 1,5 mg/liter men har i övrigt motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört bl.a. följande.

Villkor 2

Fosforvärdet i villkor 2 är så lågt att det inte kan innehållas i löpande drift av anläggningen. Bolaget har i sin verksamhet uppmätt högre utsläppsvärden än det i villkor 2 angivna begränsningsvärdet vid nio tillfällen sedan 2011, då den nuvarande reningsanläggningen togs i bruk, se följande tabell.

Tabell 1. Samtliga analysresultat (månadsmedelvärden) för totalfosfor sedan 2011 – grå färg indikerar att villkorat värde överskrids. Vissa månader har prov inte kunnat tas ut vintertid pga. att allt vatten i dammen varit fruset.

Provtagning	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2014 mg/l	0,19	0,43	0,24	0,33	0,25	0,29	0,45							
2013 mg/l	0,21	0,55	0,35	0,37	0,25	0,22	0,33	0,34	0,59	0,53				
2012 mg/l	0,1	0,06	0,1	0,09	0,08	1,2	0,12	0,25	1,2	0,1	0,1	0,6	0,17	0,16
2011 mg/l	0,27	0,55	1,5	0,4	0,71	0,27	0,3	0,16	0,22	0,3	0,37	0,2		

Tabellen över uppmätta månadsmedelvärden visar att det förekommer betydande fluktuationer i vattnets fosforhalt. Det högsta värdet under perioden uppgår till 1,5 mg/liter men vid flertalet av de nio tillfällena ligger nivån något högre än 0,5 mg/liter. Överskridandena har inte orsakats av några särskilda händelser i verksamheten utan torde uppkomma till följd av naturliga flödesvariationer.

Tanken med de platspecifika riktvärden som togs fram av WSP och som låg till grund för den delen av prøvotidsredovisningen var att ha dem som bakgrund när villkorsförslagen formulerades. Värdena i WSP-rapporten utgjorde en första utgångspunkt men är inte i sig utformade som förslag till slutliga villkor. Vid utformningen av förslaget till slutliga villkor då angivna årsmedelvärden omvandlas till månadsmedelvärden måste villkoret innehålla en betryggande säkerhetsmarginal så att inte naturligen förekommande fluktuationer i uppmätta haltvärden leder till villkorsöverträdelser. Bolaget klarar att innehålla ett årsmedelvärde enligt vad som anges i WSP:s rapport, men inte ett så lågt månadsmedelvärde som beslutats i villkor 2. Den reningsteknik som bolaget installerat under prøvotiden, som bedömts vara godtagbar, leder inte med säkerhet till att villkor 2 kan innehållas. Skulle villkoret stå fast riskerar bolaget därför att utan egen förskyllan begå villkorsöverträdelser utan

att det beror på att reningsanläggningen haft nedsatt funktion eller att något misstag begåtts i verksamheten.

Det enda sätt på vilket villkoret med säkerhet ska kunna innehållas är att ytterligare ett reningssteg installeras. Bolaget har låtit Sweco utreda och i en rapport redovisa vilka tekniska metoder eller åtgärder för fosforrening som är principiellt tillgängliga och förutsättningarna för att installera dem i bolagets verksamhet vid Kläpp. Rapporten utpekar kemisk fällning som den lämpligaste reningsmetoden. Totalt beräknas anläggningskostnaden för en anläggning med fosforavskiljning till närmare en miljon kr, exklusive driftskostnader för att omhänderta och behandla utfällt slam samt kostnader för en årlig förbrukning av närmare två ton fällningskemikalier. Det ska också vägas in att bolaget redan burit kostnader på ca fem miljoner kr för anläggande av den befintliga uppsamlingsdammen samt kulvertering av ledningar inom anläggningen.

En ytterligare reningsåtgärd är inte miljömässigt motiverad med hänsyn till den ringa mängd fosfor som släpps ut från anläggningen. Räknat på ett högsta flöde påverkat dagvatten på ca 35 000 m³/år och med uppmätta årsmedelvärden från 2011 till 2014 på 0,35 mg/liter fosfor kan maximalt 12,25 kg fosfor släppas ut från anläggningen årligen. Detta kan jämföras med det kommunala avloppsreningsverket Strävliden, som enligt vad bolaget erfarit får släppa ut totalt 900 kg fosfor årligen till Askeröfjorden.

Begränsningsvärdet i villkor 2 är således miljömässigt omotiverat och så rättsosäkert och oskäligt betungande för bolaget att det inte kan godtas. Värdet för totalfosfor bör därför ändras enligt bolagets *förstahandsyrkande*.

En ändring i enlighet med bolagets *andrahandsyrkande* torde åtminstone ge en acceptabel marginal med hänsyn till naturligen förekommande fluktuationer i uppmätta utsläppsvärden och kan godtas som slutligt villkor för den tillståndsgivna verksamheten.

Villkor 3

Bolagets förhållande till kommunen i fråga om VA-enheten Strävliden (Strävliden) vilar på kontraktuell grund och inte på va-rättens bestämmelser. Bolaget har en beständig kontraktuell relation till kommunen som inte ensidigt kan ändras eller bringas till upphörande av kommunen. Domstolen kan inte genom det föreskrivna villkoret förfoga över bolagets och kommunens kontraktuella relation, särskilt då villkoret tycks ha tillkommit med anledning av kommunens va-rättsligt grundade ovidkommande synpunkter vid huvudförhandlingen vid mark- och miljödomstolen. Det vatten som ska kunna släppas till kommunens reningsverk är väsentligen renare än det vatten som över tiden släppts dit från Kläpp och andra verksamheter runt Kläpp och Stenungsund i övrigt. Villkor 3 är därmed inte miljömässigt motiverat och innebär oskäligt betungande verksamhetsmässiga och ekonomiska belastningar på bolagets verksamhet. Villkorets tidsrymd är oskäligt kort och villkorets sista mening, om den toleransmarginal som ska gälla, är oklart.

Den alternativa villkorlösningen i enlighet med andrahandsyrkandet skulle innebära att tillsynsmyndigheten bemyndigas att på bolagets begäran och i samråd med kommunen medge tillfälliga avledanden till kommunens reningsverk. Ett sådant medgivande ska kunna ges om vattnets föroreningshalter är acceptabla och erforderliga åtgärder vidtas så att det ordinarie utsläppet till Skedhammarsbäcken kan återupptas inom rimlig tid. Möjligheten att avleda vatten är avsedd att nyttjas endast under en begränsad tid och i rena undantagsfall.

Villkor 4

Utöver vad som anförts ovan angående den kontraktuella relationen mellan bolaget och kommunen kan följande tilläggas angående villkor 4. Villkoret behöver kunna läsas självständigt och oberoende av övriga villkor. Villkoret framstår som så oprecist att det inte går att förstå vilken innebörd som är åsyftad. Det går inte av villkoret att utläsa vilka slags föroreningar i vattnet som avses eller hur höga halter av dessa som är godtagbara för att vattnet ändå ska anses ha en sådan renhet som villkoret åsyftar.

Nämnden har anfört bl.a. följande.

Villkor 2

Bolaget har under senare år vidtagit flera förbättringsåtgärder på anläggningen Kläpp. Exempelvis har bolaget byggt en ny sedimenteringsdamm och separerat flöden med rent dagvatten från förorenat vatten för att få en förbättrad rening av vattnet ut från anläggningen, vilket har gett goda resultat. Då bolagets bidrag av fosfor till Skedhammarsbäcken är förhållandevis litet, kan en viss höjning av utsläppsvärdet för totalfosfor accepteras utan att riskera större negativ påverkan på recipienten. Den av bolaget föreslagna höjningen till 1,5 mg/liter är dock något hög. Bolagets redovisning av totalfosforhalterna för 2011-2014 visar att dessa med god marginal skulle ha klarat ett utsläppsvärde på 1,0 mg/liter som månadsmedelvärde, då värdet enligt villkorsformuleringen får överskridas två gånger per år. De åtgärder som vidtagits tycks också ha gett lägre, stabilare utsläppsvärden sedan anläggningen installerades. En något mindre höjning av månadsmedelvärdet, till exempelvis 1,0 mg/liter, skulle vara skälig.

Nämnden anser inte att ett årsmedelvärde för utsläppsvärdet i enlighet med andrahandsyrkandet är lämpligt, då det skulle medge höga utsläppsvärden under kortare perioder vilket, då recipienten är känslig och periodvis har låga vattenflöden, bör undvikas.

Villkor 3 och 4

Nämnden anser att en förlängning av tidsfristen enligt Strävlidens förslag till den 1 januari 2018 är skälig. Om Strävliden därefter inte kommer att ta emot vattnet går inte bolagets förslag till nytt villkor 3 att följa. Om bolaget efter den 1 januari 2018 inte kan hålla utsläppsvärdena enligt villkor 2 för utsläpp till recipienten får alternativa åtgärder vidtas av bolaget, vilka lämpligen kontrolleras av tillsynsmyndigheten inom ramen för dess ordinarie tillsyn av verksamheten.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande.

Villkor 2

Länsstyrelsen delar bolagets bedömning att ett begränsningsvärde för fosfor på 0,5 mg/liter som månadsmedelvärde är oskäligt strängt, med för låg marginal till uppmätta utsläppsvärden. Anläggningens bidrag till fosforbelastningen på havet är mycket litet. Det är också mycket lågt jämfört med bidragen från närliggande anläggningar med samma utsläppspunkt i havet (Perstorp Oxo och Strävliden). Redovisade kostnader för installation och drift av fosforrening, för att med säkerhet klara det strängare månadsmedelvärdet, får anses vara oskäligt högt.

Villkor 3

Villkoret ger bolaget en tidsfrist för att vid behov fortsätta avleda Kläpps dagvatten till Strävliden och hinna komma tillrätta med eventuella kvarvarande problem med att innehålla alla begränsningsvärden i villkor 2. Tidsfristen är ett alternativ till fortsatt provotid. Bolaget har inte motiverat varför tidsfristen skulle vara för kort och har inte föreslagit någon alternativ tidsfrist. Länsstyrelsen tar inte ställning till tidsfristen i villkor 3. Villkoret bedöms inte vara oskäligt strängt.

Villkor 4

Strävliden är inte byggt för att hantera industriellt förorenat vatten. Det primära syftet och målet med genomförd provotidsutredning har varit att permanent kunna koppla bort Kläpps dagvatten och istället leda det direkt till recipient. Detta får anses vara användning av bästa möjliga teknik. Ett villkor som medger avledande av dagvatten till Strävliden skulle inte spegla en användning av bästa möjliga teknik. Om bolaget enligt avtalet med Strävliden inte kan vägras avleda dagvatten vid behov, fyller villkor 4 en funktion då det förbjuder fortsatt avledning dit. Länsstyrelsen tar inte ställning till tidsfristen i villkor 4. Villkoret bedöms inte vara oskäligt strängt.

ÖVRIG UTREDNING

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat yttrande från **Strävliden** som har anfört bl.a. följande.

Villkor 3 och 4

Strävliden motsätter sig att bolaget vill använda Strävlidens avloppsreningsverk som en permanent mottagare av förorenat vatten. Strävliden accepterar inte att ta emot dagvatten eller processvatten från bolagets anläggning, oavsett om det är förorenat eller rent. Dagvatten ska inte ledas till ett kommunalt reningsverk utan till recipient. Om dagvattnet är förorenat får det hanteras på annat sätt än att avledas till avloppsreningsverket. Eventuellt processvatten är inte behandlingsbart i det kommunala reningsverket, utan behandlas bäst vid den egna verksamheten. Även om vattnet har mycket låga föroreningshalter påverkar det reningsprocessen på det kommunala reningsverket negativt.

Avloppsreningsverket återför slam till jordbruket, vilket kräver en jämn och god slamkvalitet. Att periodvis ta emot förorenat vatten från bolaget bidrar med osäkerhetsfaktorer och riskerar slammets kvalitet. Det kommunala avloppsreningsverket är enligt gällande vatten- och avloppsbestämmelser inte skyldigt att ta emot industriellt spillvatten eller annan typ av spillvatten, eller spillvatten vars beskaffenhet i ej oväsentlig mån avviker från hushållspillvattnet. Spillvatten som tillförs ska vara behandlingsbart i reningsverket. Reningsverket klarar inte av att bryta ner de föroreningar som blir aktuella vid avledning från bolaget, och riskerar att slå ut den biologiska processen, vilket kan förorsaka en mycket större miljöbelastning.

Eftersom bolaget bedömer att tidsrymden för bortkopplingen är för kort, kan Strävliden vara tillmötesgående och förlänga tiden till förslagsvis den 1 januari 2018.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Målet har avgjorts utan huvudförhandling.

Mark- och miljödomstolen lämnade i deldom den 29 oktober 2010 tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Kläpp kretsloppsanläggning i Stenungsunds kommun och har genom den nu överklagade domen lämnat slutliga villkor efter prövotid, för avledande av påverkat vatten från anläggningen.

De frågor som Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till i målet är dels vilket begränsningsvärde för halten totalfosfor som ska uppställas för vatten som avleds till recipient, dels om begränsande villkor kan uppställas angående avledande av vatten från anläggningen till kommunens spillvattenledning.

Begränsningsvärde för totalfosfor

Bolaget har visat att man med nuvarande reningsåtgärder inte klarar det begränsningsvärde för halten fosfor som mark- och miljödomstolen föreskrivit. Kompletterande åtgärder som kan säkerställa att värdet klaras skulle, enligt bolaget, innebära en investering på ca en miljon kr. Mark- och miljööverdomstolen som inte finner anledning att ifrågasätta denna uppgift, anser att kostnaden inte är rimlig i förhållande till miljönyttan som följer av den minskade mängden fosfor i utsläppet. Mot denna bakgrund finner Mark- och miljööverdomstolen att begränsningsvärdet bör mildras så att det motsvarar vad som kan klaras med befintlig utrustning.

Bolaget har yrkat att begränsningsvärdet för totalfosfor ska fastställas som årsmedelvärde om nivån inte höjs till 1,5 mg/liter utan ligger kvar på 0,5 mg/liter. Med hänsyn till förhållandena i Skedhammarsbäcken anser Mark- och miljööverdomstolen att ett månadsmedelvärde är att föredra framför ett årsmedelvärde. Villkoret bör därför mildras genom att nivån på värdet höjs och inte genom att medelvärdesperioden förlängs.

Beträffande de av bolaget redovisade mätvärdena konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att de flödesproportionellt uttagna proverna under åren 2013 och 2014 som förväntat visar en mindre variation än de stickprover som redovisats för tidigare år. Mot bakgrund av de faktiskt uppmätta värden som redovisats, och med hänsyn till att villkoret ska anses uppfyllt även om två av månadsmedelvärdena per parameter och samlingsprov överstiger angivna begränsningsvärden, finner Mark- och miljööverdomstolen att bolagets yrkande delvis bör bifallas så att halten totalfosfor ska fastställas till 1,0 mg/liter som månadsmedelvärde.

Avledande av vatten

Mark- och miljööverdomstolen har i dom 2012-02-29 i mål nr M 10600-10 konstaterat att lak- och dagvatten från avfallsanläggningar typiskt sett inte är lämpade för avledning till kommunala reningsverk. Viss överledning har dock ansetts kunna godtas under en begränsad övergångstid på ett par år (se Mark- och miljööverdomstolens dom 2015-02-10 i mål nr M 1865-14). Mark- och miljööverdomstolen gör inte någon annan bedömning i detta mål och finner att bolagets yrkande om att villkorspunkterna 3 och 4 ska upphävas ska avslås och att de följaktligen inte heller ska ersättas med en sådan delegering till tillsynsmyndigheten som bolaget föreslagit.

Av 5 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, framgår att om någon annan än en fastighetsägare har ingått avtal med huvudmannen (den som äger en allmän vattenanläggning) om att få använda huvudmannens va-anläggning, ska det som i vattentjänstlagen gäller en fastighetsägare också gälla användaren. Av 21 § vattentjänstlagen följer att en fastighetsägare inte får använda en allmän vattenanläggning på ett sätt som innebär att huvudmannen får svårt att uppfylla de krav som ställs på anläggningen, bl.a. genom att tillföra ämnen som kan medföra skada eller olägenhet. Till detta kommer att hänsynsreglerna i 2 kap. 3 § miljöbalken inte är möjliga att avtala bort. Bolagets invändning om att ett kontraktuellt förhållande mellan bolaget och Stenungssunds kommun skulle förhindra domstolen att uppställa villkor om begränsning av avledande av vatten till det kommunala reningsverket ska därför lämnas utan avseende.

Några sakliga skäl för att flytta fram tiden för när vatten inte längre får avledas till kommunens spillvattenledning har inte framkommit. Anledning saknas därför att ändra det datum från och med vilket dagvatten från X inte får avledas till kommunalt reningsverk.

Till undvikande av eventuella missförstånd bör villkor 4 i mark- och miljödomstolens dom förtydligas på så sätt att kraven i villkor 2 ska vara uppfyllda från och med angivet datum.

Sammanfattning

Beträffande villkor 2 i mark- och miljödomstolens dom ska villkorsvärdet rörande totalfosfor höjas till 1,0 mg/liter som månadsmedelvärde. Villkor 3 i mark- och miljödomstolens dom ska kvarstå oförändrat och villkor 4 förtydligas på så sätt att det framgår att värdena som uppställs i villkor 2 ska vara uppfyllda från och med den 1 augusti 2016.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

B Överklagande senast den 5 maj 2015

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Gösta Ihrfelt och tf. hovrättsassessorn Agneta Staff, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Sanna Ordenius.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-07-31
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 3157-08

SÖKANDE

Renova AB, 556108-3337
Box 156
401 22 Göteborg

Ombud: X

SAKEN

Ansökan om tillstånd för fortsatt och utökad verksamhet vid Kläpp kretsloppsanläggning, Stenungsunds kommun; nu slutlig prövning efter prövotidsredovisning.

Avrinningsområde: 108/109 N: 6443090 E: 314268

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar den prövotid som föreskrivs i deldomen den 29 oktober 2010, aktbil 44, och meddelar, såsom en fortsättning och precisering av villkor 24 i deldomen, slutliga villkor för avledande av påverkat vatten från anläggningen enligt följande.

Slutliga villkor

Vatten

1. Påverkat dagvatten från ytor inom X ska samlas upp och behandlas i sandfilter eller motsvarande reningsmetod samt vid behov renas via ytterligare reningssteg innan det avleds till recipient.

Dok.Id 266239

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00

2. Föroreningshalterna i påverkat dagvatten från ytor inom X, som efter rening avleds till recipient, får som månadsmedelvärde inte överstiga följande värden för respektive ämnen:

Parameter	Enhet
Totalkväve	12 mg/l
Totalfosfor	0,5 mg/l
pH	6-9
Arsenik	25 µg/liter
Bly	15 µg/liter
Kadmium	0,8 µg/liter
Krom	20 µg/liter
Koppar	20 µg/liter
Kvicksilver	0,1 µg/liter
Nickel	40 µg/liter
Zink	150 µg/liter

Efterlevnaden av angivna utsläppsvärden ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning och registrering. Villkoret ska anses uppfyllt även om två av månadsmedelvärdena per parameter och samlingsprov under kalenderåret överstiger begränsningsvärdet.

Kontroll av påverkat dagvatten som efter rening avleds till recipient, ska utöver de ämnen som anges i villkor 2 även omfatta en summa av alifatfraktioner >C5-C35 och en summa av aromatfraktioner >C8-C35.

3. Om de haltvärden som anges i villkor 2 inte kan innehållas, får vattnet fram till den 2016-08-01 istället avledas till kommunens spillvattenledning. I sådana fall får föroreningshalterna som månadsmedelvärde inte överstiga följande värden för nedan angivna ämnen.

Parameter	Enhet
Bly	50 µg/liter
Kadmium	0,5 µg/liter
Krom	50 µg/liter
Koppar	200 µg/liter
Kvicksilver	0,5 µg/liter
Nickel	50 µg/liter
Silver	50 µg/liter
Tenn	10 µg/liter
Zink	300 µg/liter
pH	6-9

Efterlevnaden av angivna utsläppsvärden ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning och registrering. Villkoret ska anses uppfyllt även om ett av månadsmedelvärdena per parameter och samlingsprov under högst ett kvartal överstiger begränsningsvärdet.

4. Dagvattnet från X skall fr.o.m. 2016-08-01 ha en sådan renhet att det kan avledas direkt till recipient, d.v.s. till Skedhammarsbäcken och får inte fr.o.m. nämnt datum ledas till kommunalt reningsverk.

Delegerade frågor

Vad i målet angetts av dåvarande miljödomstol i deldomen 2010-10-29 under rubriken *Delegation* (sid. 7 nederst i nämnda dom) ska bestå och får tillämpas i den utsträckning som föranleds av målets samtliga slutliga tillståndsvillkor.

BAKGRUND

Renova Aktiebolags, nedan Renova eller sökanden, avfallsanläggning Kläpp är placerad norr om Stenungsund centrum, sydost om Ödsmål, granne med Perstorp Oxo's industri och Vattenfalls kraftvärmeverk. Enligt detaljplanen är området avsatt för avfallsanläggning. Kläppanläggningen uppfördes under 1980-talet och var då i första hand avsedd för kompostering av biologiskt nedbrytbart hushållsavfall. Sedan dess har stora förändringar skett både när det gäller avfall och krav på återvinning vilket också lett till förändringar av verksamheten vid anläggningen.

TIDIGARE BESLUT

Miljödomstolen gav i målet genom deldom den 29 oktober 2010 tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid bolagets anläggning Kläpp i Stenungsund och beslutade däri att under en provotid skjuta upp fastställandet av slutliga villkor för

- avledande av påverkat vatten från anläggningen,
- utsläpp av kolväten till luft samt
- mottagande och hantering av material för kompostering.

Miljödomstolen förordnade inom angiven ram att Renova under provotiden skulle utreda:

- i) *Det avledda vattnets mängd och sammansättning samt de erfarenheter som vunnits av driften av anläggningen för behandling av sådant vatten,*
- ii) *Halter av kolväten i utgående luft från komposteringshallen, samt utreda behov och förutsättningar avseende ytterligare rening av kolväten,*
- iii) *En bedömning av om det är möjligt att avleda vatten direkt till recipient efter lokal behandling,*
- iv) *Resultat av en underökning av de eventuella effekter utsläppet av opåverkat vatten kan ha på Skedhammarsbäcken,*
- v) *Förslag till generella föreskrifter angående sammansättningen av förorenade massor som ska tas emot och behandlas på anläggningen.*

Resultatet av utredningarna, tidplaner för föreslagna åtgärder samt förslag till slutliga villkor och till program för uppföljning och kontroll av föreslagna åtgärder

och villkor skulle lämnats av bolaget till miljödomstolen senast den 31 december 2012. Av redovisningarna skulle framgå skälen för de förslag som bolaget lämnat.

PRÖVOTIDSUTREDNING

Renova har i enlighet med rättens förordnande i målet upprättat redovisning av de undersökningar etc. som gjorts under den föreskrivna provotiden avseende bolagets verksamhet vid anläggningen. Utredningen, jämte underbilagor, redogör för bl.a. följande.

Allmänt om vattenströmar

Följande vattenströmmar förekommer inom eller i anslutning till anläggningen:

- Vatten från verksamhetsytor som leds till dammen: Vattnet är ett påverkat dagvatten som kommer från hårdgjorda ytor inom anläggningen. Vattnet uppkommer när regnvatten faller på lagrat avfall och de ytor som används för avfallshantering. Detta vatten samlas upp och renas i dammen innan det, i dagsläget, avleds till Strävlidens reningsverk. Prövotidsredovisningen syftar i detta avseende till en förändring genom att vatten från verksamhetsytor, efter rening i dammen, i stället skall avledas till Skedhammarsbäcken och därigenom stärka det naturliga hydrologiska flödet i området.
- Processvatten från komposteringshallen: I komposteringshallen uppkommer ett processvatten från bland annat bevattning av jordarna. Detta vatten ingår i ett slutet system som är anslutet till en oljeavskiljare. Överskottsvattnet recirkuleras efter oljeavskiljning tillbaka och kan användas igen för bevattning. Vattnet har en annan karaktär än det påverkade vatten som uppkommer från verksamhetsytor. Någon ändring av detta förhållande är inte avsedd.
- Spillvatten: Ett sanitärt avloppsvatten, motsvarande ordinärt spillvatten från hushåll, uppkommer från anläggningens personalbyggnad. Spillvattnet blandas i dagsläget i en brunn efter dammen med vattnet från dammen och från ”Stigs område” (se nedan). Vattnet avleds till Strävlidens reningsverk. Någon ändring av detta förhållande är inte avsedd.

- Vatten från Västra Ängen: Vatten som avrinner från ett tidigare förorenat område. Renova efterbehandlade år 2011 området på frivillig grund, trots att något rättsligt ansvar härför inte åvilade Renova. Slutrapport över genomförda efterbehandlingsåtgärder redovisades också under år 2011. Ytan är inte hårdgjord men börjar få viss vegetation. Provtagning av dagvatten från området sker med utökad frekvens och i förhoppning om att vattnet skall kunna avledas direkt till recipient.

Föroreningshalterna har emellertid ännu inte klingat av helt. Provtagningspunkten är också känslig för väder. Sammanställningen av tagna prover har därför dragit ut något på tiden. När tillräckligt underlag har kunnat ställas samman, avser Renova att till kommunen ge in ett underlag med en bedömning av om det är lämpligt att avleda vattnet direkt till recipient, grundat på en jämförelse med relevanta jämförelsevärden. I dagsläget samlas vattnet upp och renas i dammen innan det avleds till Strävlidens reningsverk. Som angivits är det Renovas avsikt att i förlängningen kunna avleda vatten från området direkt till recipient. I avvaktan på att vattnet kan avledas direkt till recipient skickas det till Strävlidens reningsverk. Den frågan ligger dock inte inom ramen för provotidsförfarandet och hanteras, enligt Renovas mening, därför lämpligen inom ramen för den löpande operativa tillsynen över verksamheten.

- Opåverkat vatten : Vattnet utgörs av regnvatten och avrinning från mark uppströms anläggningen. Det rinner via en naturlig bäck i utkanten av anläggningen (mellan området Västra Ängen och området ”övriga verksamhetsytor”) vidare till Skedhammarsbäcken. Någon ändring av detta förhållande är inte avsedd.
- Vatten från ”Stigs område”: Vatten från det utfyllda (förorenade) området norr om anläggningen. Området, eller X som fastigheten heter, ägs inte av Renova utan av Akzo Nobel. Renova bedriver inte heller någon verksamhet inom området. Området har historiskt fyllts ut av en annan verksamhetsutövare. Utfyllnaden har inneburit att det uppkommer ett förorenat vatten från området, vilket samlas upp i brunn mitt på detsamma. Renova har historiskt varit

hjälpssamma och låtit fastighetsägaren använda befintlig avloppsledning för avledning till Strävlidens reningsverk. Området ligger i praktiken nerströms reningsdammen och Renova har givetvis inget intresse av att leda in detta vatten i sin nya damm varför vattnet inte heller pumpas dit, utan från en brunn på området till en brunn efter dammen. I brunnen blandas dock vattnet från Stigs område med avloppsvatten och vattnet från dammen. Renova har ingen ambition att ändra dessa förhållanden. Det är sammanfattningsvis viktigt att understryka att hanteringen av vatten från Stigs område inte är en del av Renovas verksamhet och således inte heller omfattas av det nu aktuella prövotidsförfarandet.

Utredning 1

Vattnets mängd och sammansättning samt de erfarenheter som vunnits av driften av anläggningen för förbehandling av sådant vatten

Vattenledningar

Påverkat dagvatten har tidigare letts till anläggningens fördröjningsmagasin/damm genom ett öppet dike. Detta dike har nu dragits om och kulverterats. I samband med kulverteringen så fylldes det öppna diket igen och ytan där diket låg asfalterades.

Utformning uppsamlingsdamm

Dammen tömdes och reoverades i början på 2000-talet. Det fanns därför ett behov av att åtgärda dammen. Beslut togs därför att, i samband med att tillstånd erhöles, åtgärda den samt installera ett extra reningssteg för att på sikt kunna släppa ut vattnet. Dessutom så dimensionerades den samtidigt för att även rymma uppskattad mängd släckvatten (290 m³) i händelse av brand på anläggningen. Efter ombyggnationen så består reningssteget av ett sandfilter som ligger i botten på dammen. Dammens täthet säkerställs genom att den klätts med bentonitmatta och ovanpå mattan har ett lager med fin sand lagts ut. Dräneringsrör har sedan placerats under sanden. Vattnet leds således genom sanden, vilken renar det från partiklar. Därefter pumpas vattnet till en uppsamlingsbrunn från vilken det leds vidare till Strävlidens reningsverk. Dammens utformning har även i sig en oljeavskiljande funktion.

Sandfiltrets funktion

Dammens och sandfiltrets konstruktion bygger på en teknisk utredning och överväganden om bl.a. dimensionering, val av kornstorlek och sandfiltrets mäktighet.

Dammens oljeavskiljande förmåga har inte direkt kunnat studeras då avfallet på anläggningen inte givit upphov till den typen av föroreningar. Dammens oljeavskiljande funktion är emellertid uppbyggd så att mynningen till inloppsledningen som leder till pumpbrunnen alltid ligger cirka en halvmeter under lakvattendammens vattenyta. Om ett större utsläpp av oljeföroreningar skulle ske så kommer således oljan att okulärt kunna noteras på dammens yta och omhändertas. Utloppet från dammen kan också stängas så att eventuellt förekommande oljeföroreningar, inte kan lämna dammen.

Mängd vatten

Åtgärderna som beskrivits ovan har bland annat inneburit större asfalterade verksamhetsytor vilket innebär att även mängden uppkommet dagvatten att öka. Det anses därför inte relevant att jämföra årets flöde med de föregående års flöden. Baserat på tidigare mängder och med den nya asfaltsytan så uppskattar Renova att mängderna utgående vatten kommer att ligga på ungefär 35 000 kbm årligen framöver.

Sammansättning vatten

Åtgärderna ovan har inneburit att sammansättningen på vattnet har ändrats. Det beror på att mängden avfall inte har ökat på anläggningen utan endast omfattningen på ytorna, att opåverkat vatten under första halvåret har runnit in i dammen samt på att ett sandfilter har installerats i dammen.

Val av parametrar som redovisas i provotidsutredningen har gjorts utifrån att metaller historiskt sett har varit det som reglerats. Utsläppsvärden (medelvärden) för utvalda metaller till Strävlidens reningsverk avser år 2010, 2011 och 2012.

Samtliga analyser av kvicksilver har legat under detektionsgränsen. Halterna för zink ligger 2010 på 195 ug/l och för 2011 på 200 ug/l. Tendensen är att värdena har en nedåtgående trend. Detta kan hänga ihop med att mängden avfall har minskat på anläggningen samt att mängden opåverkat dagvatten har ökat under 2012. Som synes så har också sandfiltret haft en väldigt positiv effekt på utsläppsvärdena på det utgående vattnet under 2012.

Även kontroll av stickprov för in- och utgående halter på vattnet för ett antal olika metaller visar, med undantag av arsenik, att dammen verkar ha en god renande effekt på metallerna. Det är osäkert varför halten arsenik tvärtemot har ökat men en gissning är att sanden i sandfiltret kan ha lakat ur en mindre mängd arsenik. De sista analysresultaten visar dock att det skulle kunna vara en avklingande effekt allteftersom sandfiltret tvättas ur.

Utsläppsvärde för petroleumkolväten och TOC

I fråga om petroleumkolväten kan konstateras att denna typ av avfall överhuvudtaget inte hanteras inom anläggningens öppna delar. Som redovisats förekommer endast oljehaltiga jordar som behandlas inomhus i anläggningens komposteringshall och där förekommande vatten hanteras inom ett system utan koppling till dammen eller ledningssystem som är anslutna därtill. Något utsläpp av petroleumkolväten i utgående vatten förekommer således inte till följd av den löpande verksamheten vid anläggningen.

Enligt Renovas mening är ett TOC-villkor inte heller miljömässigt motiverat. För det fall att rätten, mot Renovas redovisade ståndpunkt, skulle meddela ett utsläppsvärde för TOC, kan det inte bestämmas lägre än till 150 mg/l, i likhet med vad som gäller för den anläggning som i dag har ett TOC-villkor.

Utsläppsvärden för vatten som avleds till kommunens reningsverk

Renovas villkorsförslag för avledning av utgående vatten till reningsverket innebär i sak väsentliga skärpningar, jämfört med vad som gällt under prövotiden och dessförinnan, genom att villkoret får antas komma att gälla som

- i) begränsningsvärden som således inte får överskridas, och
- ii) som månadsmedelvärden istället för tidigare gällande årsmedelvärden.

Föreslagna villkorsvärden ligger under i ABVA angivna haltvärden för merparten av metallerna. Vidare har Renova fördjupat bedömningen av förevarande mätdata och kan mot den bakgrunden medge att tillåten halt av koppar (Cu) bestäms till 0,2 mg/l, således i enlighet med föreskriften i kommunens ABVA.

I fråga om zink (Zn) så uppskattas Renovas årliga vattenflöden från Kläpp till 35 000 m³, vilket utgör 1,6 % av den totala mängd avloppsvatten som årligen mottas på Strävlidens reningsverk. Med utgångspunkt från dessa siffror samt den redovisade mängd zink som slammet från reningsverket innehåller, så skulle ett avledande från Kläpp på 0,5 mg/l under ett år innebära en påverkan på slammet med maximalt 8 % av den totala zinktillförseln. Slutsatsen är således att ett tillfälligt avledande av vatten från Kläpp med så låga zinkhalter som nu är aktuella, inte ens teoretiskt innebär mer en marginell påverkan på reningsverkets slam.

Utredning 2

Halten kolväten i utgående luft

Genomförda mätningar

Renova har vid tre tillfällen (med olika årstidsvariationer) under år 2009, 2010 och 2011 mätt halten kolväten i utgående luft från anläggningens komposterings-hall samt även det befintliga biofiltrets effekt. Mätningarna har genomförts av konsultföretagen ÅF (2009 och 2010) och DGE (2011) men med samma provtagare vid samtliga tre tillfällen. Vid den senaste mätningen analyserades även vilka ämnen som fanns i luften från komposteringen. Bolaget har dessutom under våren 2012 renoverat och förbättrat biofiltret, vilket förhoppningsvis har gett en ännu bättre avskiljning över biofiltret.

Resultat

DGE som genomförde den senaste mätningen har även i en rapport sammanfattat

och kommenterat resultaten från samtliga tre mätningar. Sammanfattningsvis kan man konstatera att halten TOC i utgående ventilationsluft är förhållandevis låg vid alla mättillfällena. Vidare får den bestämda reningsgraden över biofiltret anses i nivå med vad man kan förvänta sig av en utrustning av denna typ. Även om man över tid kan förvänta sig ämnen i ventilationsluften i relation till vilka förorenade massor som för tillfället komposteras bedöms halterna bli låga efter biofiltret. Med hänvisning till utsläppets storlek bedöms det inte miljömässigt motiverat att ytterligare begränsa utsläppen. Vald teknik, med ett väl fungerande biofilter, bedöms därför vara tekniskt och ekonomiskt rimligt för den aktuella applikationen.

Utredning 3

Bedömning av möjlighet att avleda direkt till recipient

Renova avleder i dagsläget påverkat dagvatten från Kläpp avfallsanläggning till Strävlidens reningsverk. Vid tidigare kommunikation med reningsverket så har ett lokalt omhändertagande på anläggningen förordats. Reningsverket skulle då istället kunna användas som back-up vid tillfälliga driftstörningar eller liknande. En bortkoppling av vattnet skulle frigöra kapacitet på reningsverket och möjlighet att ta emot mer förorenat vatten än det som numera kommer från Kläpp. Bolaget har därför nedan gjort en översiktig bedömning av alternativa avledningspunkter för vattnet från Kläpp samt en bedömning av nackdelar och fördelar för respektive alternativ.

Befintlig spillvattenledning

Alternativ 1 innebär att dagvattnet leds via den befintliga spillvattenledningen (till Strävlidens reningsverk) men endast till påsläppspunkten på det kommunala avlopps nätet. Från den punkten så byggs en ny ledning förbi reningsverket och direkt till utloppsledningen. Planen med detta alternativ är att avloppsvattnet från personalbyggnaden på Kläpp leds i en separat ledning inuti spillvattenledningen. Fördelen är att vattnet avleds direkt till Askeröfjorden med en god omrörande effekt. Nackdelen är främst kostnaden för alternativet; att en ny ledning behöver byggas från påsläppspunkt till utloppsledningen (ungefärlig kostnad på 1000

kr/meter ledning), att en avloppsledning behöver anläggas i spillvattenledningen samt att skicket på utloppsledningen är osäkert. Dessutom behöver en filmning av befintlig spillvattenledning genomföras.

Perstorps spillvattenledning

Alternativ 2 innebär att dagvattnet leds via en ny ledning till en möjlig påsläppspunkt på Perstorps ledning. Vattnet leds ihop med processvattnet från Perstorp via Strävlidens utloppsledning till Askeröfjorden. Fördelen är att vattnet avleds direkt till Askeröfjorden med en god omrörande effekt. Nackdelarna är kostnaden för grävning och ledningsdragning på ungefär 600-700 meter (ungefärlig kostnad på 1000 kr/meter ledning) samt att vattnet blandas med Perstorps eget vatten. Dessutom har Perstorp uppgivit att det finns begränsad kapacitet i ledningen.

Skedhammarsbäcken

Alternativ 3 innebär att vattnet från anläggningen avleds direkt till recipienten Skedhammarsbäcken. Avloppsvattnet fortsätter att avledas till Strävlidens reningsverk via den befintliga spillvattenledningen. Fördelarna är att det är en enkel avledning som redan är förberedd vid byggnationen i pumphuset. Dessutom är det vattnets naturliga väg och Skedhammarsbäcken hade också mått bra av ett större flöde. Nackdelarna är att Skedhammarsbäcken är en känslig recipient med en tidvis låg vattenföring samt att viken där bäcken mynnar i havet är ett viktigt fågelskyddsområde.

Sammanfattning avledningsalternativ

Skedhammarsbäcken är den naturliga vägen för dagvatten som uppkommer inom Kläppområdet och enligt uppgift från kommunen skulle den också må bra av ett ökat flöde. Detta ihop med att övriga alternativ innebär stora investeringar gör bäcken till det lämpligaste alternativet att avleda vattnet till. En föreslagen avledning till Skedhammarsbäcken gör det dock nödvändigt att utreda eventuella konsekvenser av de nackdelar som har framkommit för alternativet. Detta har gjorts genom att utföra en recipientbedömning av bäcken, vilken redovisas nedan.

Recipientbedömningen Skedhammarsbäcken

Syftet med recipientbedömningen är att denna ska utmytna i en värdering av vattendraget ur miljösynpunkt och ett förslag på platsspecifika riktvärden på det vatten som leds till bäcken från avfallsanläggningen. Målsättningen för Renova är att kunna släppa dagvatten till den naturliga recipienten utan att riskera att försämma förutsättningarna för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten och i övrigt riskera att påverka det biologiska livet på ett skadligt sätt.

Avrinningsområdet

Skedhammarsbäcken är en liten bäck med ett litet avrinningsområde. Bäcken finns inte med i VISS, VattenInformationssystem för Sverige. Avrinningsområdet för Skedhammarsbäcken är utifrån topografisk information uppskattat till att omfatta ca 2 km², vilket endast motsvarar ca 3 % av det större avrinningsområdet. Det är främst skogsmark, tätort (industriområde) samt jordbruksmark som omfattas.

Skedhammarsbäcken tillrinner syd sydost om Kläppsavfallsanläggning. Vatten rinner ut från berget från området nämnt som Skogshyddan samt en rännil kommer från Valåsberget i sydost. Bäcken är omgrävd en kortare sträcka inom Kläpps avfallsanläggnings verksamhetsområde samt även kulverterad ca 30 m. Efter avfallsanläggningen är bäcken åter kulverterad, ca 250 m (under åkermark) för att sedan rinna genom en trädbevuxen bäckravin ca 300 m. Området är flackare där bäcken når åkerlandskapet. Ett likstort biflöde från öster tillrinner i åkermarken. Biflödet härstammar från delar av Perstorps industrianläggning. När järnväg och Uddevallavägen passerats rinner bäcken genom en albård innan den mynnar i Askeröfjorden. Skedhammarsbäcken går runt och genom Kläpps avfallsanläggning.

Bottenfauna

I oktober 2012 gjordes en bottenfaunaundersökning på tre lokaler i Skedhammarsbäcken. En provpunkt togs uppströms Renovas anläggning och två nedströms. För de tre lokalerna bedöms statusen enligt Naturvårdverkets kriterier som hög. Expertbedömningen av bäcken sänker statusen med avseende på näringsämnen i de två nedströms liggande provpunkterna till god, samt sänker statusen med avseende på påverkan i referenspunkten till god. Referensen hade mycket lågt EPT-index,

med höga tätheter av knottlarver och dagsländor samtidigt som det sammanlagda antalet arter av sländor var lågt. Detta skulle kunna vara en indikation på viss påverkan av t ex stenmjöl från bergtäkten. Påverkan är inte stark utan statusen med avseende på annan påverkan bedöms som god. Naturvärden bedöms som hög för samtliga lokaler. Inga rödlistade eller fridlysta arter påträffades i bäcken.

Värdering av vattendrag

Skedhammarsbäcken är ett fint vattendrag som berikar den omgivande närmiljön. Bäcken visar en relativt liten påverkan av föroreningar. Eutrofiering är låg men expertbedömningen pekar på att bäcken till viss del är påverkad. Det finns även en indikation på att bäcken har påverkats av stenmjölet från den närliggande bergtäkten. De föroreningsnivåer som finns idag i bäcken bedöms inte påverka bäcken negativt.

Förslag på utsläppskrav

Utredningen visar på att det finns ett visst ekologiskt utrymme att släppa dagvatten till Skedhammarsbäcken. Till hjälp för denna bedömning har utredningen bland annat använt omvärldsparametrar och toxicitetstester som sammanställts för känsliga organismer. Stor vikt har även lagts på vattendirektivets värden. Vattendirektivet gäller dock för hela recipienten och inte för enstaka utsläppspunkter.

En bedömning har gjorts att halter som är dubbelt så höga som toxicitetstesterna och vattendirektivet anger kan släppas ut till bäcken utan påverkan. Anledningen till detta är den höga vattenföringen i bäcken jämfört med den uppskattade framtida volymen dagvatten. Redan direkt nedanför anläggningen finns tillflöden som ökar vatten mängden med faktorn 10 av utsläppt dagvatten. Referenspunkten bedöms ha ett flöde på cirka 3-4 gånger mängden producerat dagvatten från anläggningen. Detta innebär att vid utsläpp av dagvatten från verksamheten kommer detta enbart utgöra ca 8 % av det totala flödet vid normalflöde och 12 % vid maxflöde. De halter som är toxiska bedöms aldrig överskridas. Även vid lågflöden så ses det inte rimligt att vattenflödet i bäcken skulle vara så lågt att flödet från anläggningen skulle utgöra merparten av vattnet i vattendraget.

Förslag på lämpliga platsspecifika riktvärden visas i nedanstående tabell 1. För att få en klar bild över framtida scenario så har dagvattenutsläpp på 50 000 m³/år tagits med som värsta fall scenario, men de gjorda bedömningarna utgår främst från att dagvatten på 35 000 m³/år kommer att släppas ut.

<i>Ämne</i>	<i>Rekommenderade platsspecifika riktvärden</i>	<i>L3</i>
Totalkväve, mg/l	12	3,31
Totalfosfor, mg/l	0,5	0,33
pH	6-9	7,64
Suspenderbart material mg/l	25	10,00
Klorid, mg/l	150	64,08
Bensen, mg/l	0,002	0,001
Arsenik, ug/l	25	5,07
Kadmium, ug/l	0,8	0,10
Krom, ug/l	20	1,37
Koppar, ug/l	20	7,34
Järn Fe 2+, mg/l	1,2	(1,83) Järn total
Kviksilver, ug/l	0,1	0,10
Nickel, ug/l	40	4,71
Bly, ug/l	15	1,10
Zink, ug/l	150	22,75
Kobolt	10	
Silver, ug/l	2	0,50
Ammonium-nitrogen, mg/l	0,4	
Nitrit-nitrogen, mg/l	0,02	
Cyanid, lättillgänglig (fri), mg/l	0,12	0,001
Benzo(b,k)fluoranten, ug/l	0,06	0,040
Benzo(a)pyren, ug/l	0,1	0,020
Indeno(1,2,3-cd)pyren, ug/l	0,004	0,020
Naftalen, ug/l	5	0,038
Antracen, ug/l	0,2	0,020
Fluoranten, ug/l	0,2	0,020
Benzo(g,h,i)perylene, ug/l	0,004	0,020
4-nonylfenol, ug/l	0,6	0,260

Tabell 1. Föreslagna platsspecifika riktvärden som bör innehållas för dagvatten som släpps till Skedhammarsbäcken.

Arsenik, klorid, koppar och zink avviker från övriga riktvärden. Arsenik och klorid skiljer sig mycket mellan toxicitetsvärden och samlingsvärdena. Riktvärdena för dessa ämnen har därför satts efter toxicitetsnivå utan dubblering. Toxicitetstester och samlingsvärden för koppar och zink visar på väldigt spridda halter, vilket gör att de föreslagna riktvärdena är baserade på bedömningar i de enskilda fallen. Halva toxicitetsvärdet har valts som lämpligt riktvärde för zink, medan koppar som är mycket toxiskt för vattenlevande organismer har lagts lägre. Ämnena Indeno(1,2,3-cd)pyren och Benzo(g,h,i)perylene ser ut att överskrida riktvärden men det beror på att tidigare analyser inte varit tillräckligt noggranna och lägsta detektionsgränsen visas.

Konsekvensanalys

Slutsatsen från WSP, som genomfört utredningen, är att dagvatten från verksamhetsområdets hårdgjorda ytor anses möjligt att släppa ut i Skedhammarsbäcken med hänsyn tagen till de föreslagna platsspecifika riktvärdena. Under rådande förhållanden så ses sannolikheten som låg för påverkan på vattendraget av de förväntade tillförda föroreningarna. Ett ökat flöde i vattendraget ses som positivt. Om dagvattnen släpps ut i bäcken under torrperioder så kan det öka överlevnadsmöjligheterna för fisk och bottenfauna högre upp i vattendraget. I dagsläget ses risken för påverkan från stenmjölet större än från avfallsanläggningens potentiella dagvattenföroreningar. Det skulle vara olyckligt om mängden stenmjöl som når bäcken ökar eller om kraftig omrörning av botten sker vilket skulle kunna orsaka kraftig grumling av det redan ackumulerade stenmjölet. I utredningsalternativet frigörs kapacitet på reningsverket som istället kan nyttjas för bättre ändamål. Konsekvensen bedöms som måttligt positiv.

Vad beträffar tekniska och ekonomiska förutsättningar för användning av reningsmetoder etc. för att innehålla Göteborgs miljöförvaltnings riktlinjer och riktvärden för avloppsutsläpp, feb 2008 anger bolaget att Renova har under prövotiden investerat nästan 6 miljoner kr i nya ledningsdragningar, asfaltering av ytor och ny damm med sandfilter. Renova har vidare utrett två tekniska alternativ till ytterligare reningsåtgärder; vattenrening med mekaniska filter och vattenrening med jonbytarmassa. Sammanfattningsvis är det Renovas mening att ingen av dessa

tekniker kan anses vara miljömässigt motiverade eller ekonomiskt rimliga i dagsläget.

Utredning 4

Effekter av opåverkat utsläpp till bäcken

Kontroll av ytvatten

Renova har sedan april 2011 till och med december 2012 haft en utökad provtagning kring anläggningen. Dels har fler provpunkter lagts till och dels så har fler parametrar än tidigare analyserats. Kontroll av ytvatten sker genom provtagning av vatten från omgivande terräng, uppströms och nedströms anläggningen. Referensvatten provtas uppströms via provpunkterna R1 och punkten R9. Provpunkt R1 provtas i diket sydväst om anläggningen medan R9 rinner in i dagvattenbrunn på anläggningen norrifrån, från det område där en tidigare askdeponi finns lokaliserad. Båda provpunkterna har under 2011 utökats med metallanalyser.

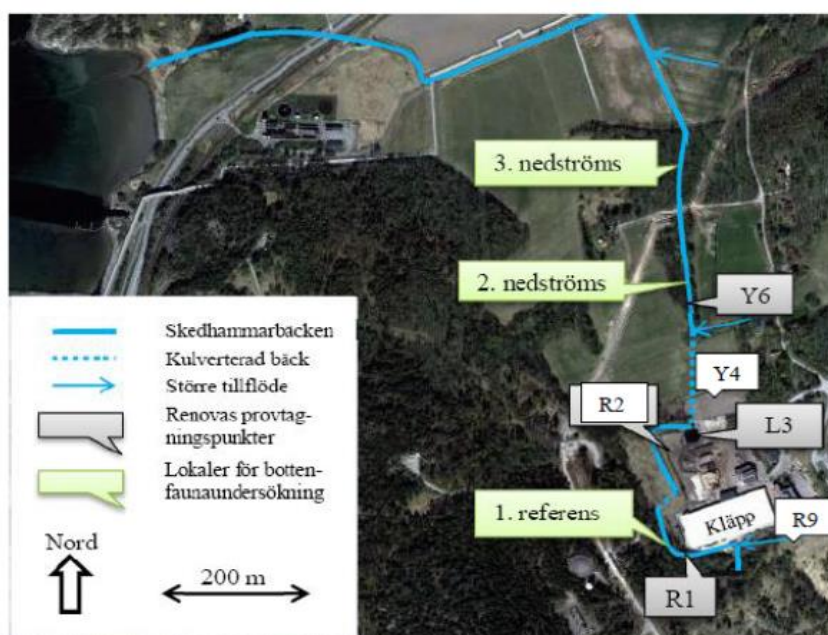

Bild1. Karta över urval av provpunkter

De två referenspunkterna ovan rinner samman och blandas med takvattnet från komposteringshallen och bildar vattnet i provpunkten R2, som provtas i renvattendiket på anläggningen. R2 har under 2011 utökats med metallanalyser. Nedströms anläggningen finns två provpunkter för att studera omgivningspåverkan. Den första

provatas i en dagvattenbrunn mitt på åkern (Y4) och den andra ytterligare längre ner i den nedströms belägna Skedhammarsbäcken (Y6). Båda provpunkterna har under 2011 utökats med metallanalyser. Utsläppsvärdena generellt sett är väldigt låga i samtliga provpunkter för opåverkat vatten. Värdena indikerar dock att det kan finnas en viss påverkan från provpunkt R9 vars vatten härstammar från området kring den sluttäckta askdeponin då detta vatten nämligen verkar ha en annan karaktär än övriga opåverkade vatten. I övrigt så visas inga uppseendeväckande halter eller tendenser. Renova drar därför slutsatsen att det opåverkade vattnet inte ger några negativa effekter på Skedhammarsbäcken.

Efterbehandling av Västra Ängen

Efterbehandling av det förorenade området Västra Ängen är ytterligare en åtgärd som under 2011 har vidtagits på anläggningen. Bakgrunden var att förbättra vattenkvaliteten så att vattnet kan avrinna sin naturliga väg i Skedhammarsbäcken.

Första steget i saneringen var att schakta bort de massor som tidigare verksamhetsutövare hade lagt ut på områdets nordvästra hörn. I några provpunkter uppgick halterna i dessa massor till nästan fem gånger MKM för framför allt zink, koppar och bly. Materialet, som bestod av ett varierande lager utspritt på en yta av drygt 3 000 m² schaktades bort och transporterades till Tagene deponi. Totalt kördes ungefär 4000 m³ massor iväg från anläggningen. Efterbehandlingen kontrollerades genom provtagning flera gånger under arbetets gång samt slutligen även med XRF. Efter saneringen ligger samtliga halter i schakten under gränsen för KM. Vegetation är på gång på området men har ännu inte tagit överhanden.

Vattnet från ytan analyseras regelbundet (Y7) och halterna har avklingat men tyvärr är de ännu inte i nivå med opåverkade bakgrundsvärden i bäcken. Tills vidare så pumpas vattnet från området tillfällig till en brunn strax ovanför. Från denna brunn leds allt vatten inklusive övrigt vatten från Kläpp (även det pumpas hit) med självfall direkt till Strävlidens reningsverk. Avledning av detta vatten kommer framöver att hanteras som en tillsynsfråga.

Utredning 5

Förslag till generella föreskrifter angående sammansättning av förorenade massor som ska tas emot och behandlas på anläggningen

Renova får enligt tillståndet ta emot, omlasta, sortera och behandla farligt och icke farligt avfall bestående av förorenade jordar och avfall med liknande egenskaper får. Avfallet får behandlas biologiskt och kemiskt-fysikaliskt. Detta innebär att jordar med många typer av föroreningar samt halter får tas emot på Kläpp avfallsanläggning. I dagsläget sker endast kompostering av förorenade massor på anläggningen men på sikt kan det bli aktuellt att även bedriva annan typ av behandling. Renova anser inte att det är möjligt att ge förslag på generella föreskrifter om sammansättning eftersom detta kan variera mellan olika behandlingstyper samt att det skulle begränsa verksamheten då behandlingsmetoder ständigt utvecklas och förbättras. Även med utgångspunkt i dagens verksamhet så kan sammansättningen på de förorenade massorna variera relativt mycket och följderna blir därför att även avsättningen av de förorenade massorna varierar. Beroende på föroreningsinnehåll i slutprodukten kan massorna användas inom Renovas jordtillverkning (låga nivåer) alternativt som konstruktionsmaterial på någon av företagets deponier (högre nivåer). Renova eftersträvar dessutom att ständigt utveckla behandlingstekniken i syfte att kunna ta emot och rena massor med högre föroreningsgrad än vad som är fallet i dag. Att då föreskriva villkor om begränsningar av vilka massor som får tas emot, skulle motverka den tekniska utvecklingen på området. Renova vill slutligen tillägga att tillståndet innehåller en bestämmelse som ger tillsynsmyndigheten rätt att meddela villkor av mindre betydelse rörande tillkommande behandlingsmetoder.

I enlighet med villkor 15 i tillståndet så ska vatten som uppkommer i processen vid behandling av förorenad jord, hanteras i slutna system så att det inte kan påverka spill- och dagvatten. Därför är komposteringshallens vattensystem slutet. Villkor 18 avser vatten från nya behandlingsmetoder för förorenad jord, som ännu inte bedrivs på anläggningen, och möjliggör för bolaget, beroende på verksamhetens och vattnets karaktär, att antingen bedriva behandlingen inomhus i komposteringshallen (med slutet vattensystem) eller utomhus med ny vattenrening.

Renova står fast vid att ett slutet system är att föredra för det vatten som uppstår i komposteringshallen. Detta ger möjlighet att återföra vattnet som uppkommer samt återanvända det för bevattning av komposteringsmaterialen, vilket ger en ökad resurshushållning. Dessutom har detta vatten en annan karaktär än övrigt påverkat vatten från anläggningen. Det slutna flödet är därför lämpligast att hålla åtskild från övriga flöden.

Utredning 6

Påverkan på reningsverkets funktion samt slammets föroreningsinnehåll

Sedan 2005 har Renova i enlighet med kontrollprogrammet gjort nedanstående tester en gång om året på vattnet från Kläpp avfallsanläggning som skickas till Strävlidens reningsverk:

- Microtox
- Respirationshämmning
- Nitrifikationshämmning

Testens innebörd och utformning samt resultat förklaras närmare i bilaga 4. Resultaten av analyserna visar att vattnet från Kläpp avfallsanläggning som skickas till Strävlidens reningsverk inte bedöms vara varken nitrifikations- eller respirationshämmande. Microtoxtesterna visar att vattnet från anläggningen är mellan icke-toxiskt till lågtoxiskt. Sammanfattningsvis visar resultaten från testerna tillsammans med de kemiska analyserna att ingen större påverkan sker på slammet eller reningsprocessen vid Strävlidens reningsverk.

FÖRSLAG TILL SLUTLIGA VILLKOR OCH DESS MOTIVERING

Med stöd av utredningarna har Renova yrkat att mark- och miljödomstolen avslutar prövotidsförfarandet och meddelar följande slutliga villkor:

1. Påverkat dagvatten från ytor inom X ska samlas upp och behandlas i sandfilter eller motsvarande reningsmetod innan det avleds till recipient.
2. Föroreningshalterna i påverkat dagvatten från ytor inom X, som efter rening avleds till recipient, får som månadsmedelvärde inte överstiga följande

värden för respektive ämnen:

Parameter	Enhet
Totalkväve,	20 mg/l
Totalfosfor,	1,5 mg/l
pH	6-9
Arsenik	25 µg/liter
Bly	15 µg/liter
Kadmium	0,8 µg/liter
Krom	20 µg/liter
Koppar	30 µg/liter
Kvicksilver	0,15 µg/liter
Nickel	40 µg/liter
Zink	200 µg/liter

Utsläppet ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning och registrering. Villkoret skall anses uppfyllt även om två av månadsmedelvärdena per parameter och samlingsprov under kalenderåret överstiger begränsningsvärdet.

3. Om de haltvärden som anges i villkor 2 varaktigt inte kan innehållas, skall vattnet istället avledas till kommunens spillvattenledning. I sådana fall får föroreningshalterna som månadsmedelvärde inte överstiga följande värden för nedan angivna ämnen.

Parameter	Enhet
Bly	50 µg/liter
Kadmium	0,5 µg/liter
Krom	50 µg/liter
Koppar	200 µg/liter
Kvicksilver	0,5 µg/liter
Nickel	50 µg/liter
Silver	50 µg/liter
Tenn	10 µg/liter
Zink	500 µg/liter
pH	6-9

Angivna värden skall kontrolleras genom kontinuerlig mätning och registrering. Om det vid analys av tagna vattenprover framkommer föroreningshalter som överstiger angivna begränsningsvärden under tre månader skall en handlingsplan tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och kommunen såsom ansvarig för Strävlidens reningsverk, senast inom fyra månader. När bolaget fastställt handlingsplanen skall snarast och senast inom ytterligare sex månader, åtgärder vidtas för att eliminera överskridandet.

Motivering av villkorsförslagen

Som redovisas i prøvotidsutredningen har Renova vid tre tillfällen – 2009, 2010, och 2011 – mätt halten av kolväten i utgående luft från anläggningens komposteringshall samt även det befintliga biofiltrets effekt. Resultatet av mätningarna har redovisats i prøvotidsutredningen jämte underbilaga och där halterna bedöms som låga efter rening i biofiltret. Med beaktande härav och de förbättringar av biofiltrets funktion som skett under våren 2012, bedöms inte några ytterligare åtgärder vara erforderliga. I fråga om utsläpp till luft anser Renova därför att frågan i erforderlig mån regleras i villkor 16. Något ytterligare villkor bedöms i det avseendet inte vara behövligt.

Som anförts i prøvotidsredovisningen är det Renovas uppfattning att det inte är möjligt eller lämpligt att ge något förslag på generella föreskrifter om sammansättningen av de förorenade massor som tas in och behandlas på anläggningen eftersom de skiftande behandlingsmetoder som förekommer eller som kan utvecklas, också möjliggör mottagande och behandling av massor med varierande föroreningsinnehåll. En särskild föreskrift i den delen skulle innebära en onödig och orimligt betungande inskränkning av de massor som i enlighet med tillståndet, kan behandlas inom anläggningen.

Villkor 1

Som framgår av prøvotidsredovisningen har Renova under prøvotiden anlagt en ny damm vars botten utgörs av ett heltäckande sandfilter. Dammen och dess bottenfilter ger en oljeavskiljande funktion och tillgodoser därmed reningskraven på

anläggningen och ersätter i så måtto den oljeavskiljare som anges i villkoret P1. Redovisade analysdata visar inte på någon signifikant förekomst av olja i utgående vatten.

Villkor 2 och 3

Syftet med villkoret är primärt att reglera påverkat dagvatten som efter rening bortleds till recipient. Tanken är emellertid också att villkoret skall reglera förekommande föroreningshalter i dagvatten från verksamhetsytor inom anläggningen som vid driftstörningar eller liknande händelser och där kommunens reningsverk då kan tjäna som ett reservalternativ för mottagning av det renade vattnet.

Ett genomgående tema i provotidsutredningen är att i görligaste mån bibehålla den naturliga hydrologiska balansen i området. Således föreslås att opåverkade vattenflöden skall avledas direkt till Skedhammarsbäcken samt att det dagvatten som emanerar från verksamhetsytorna, och därför kan antas vara påverkat i någon omfattning, skall kunna bortledas via Skedhammarsbäcken efter rening i dammen. Härigenom förbättras vattenföringen i bäcken, som under längre perioder med liten nederbörd kan ha låga flöden, särskilt i dess övre del.

Med denna utgångspunkt har i utredningen utarbetats de platsspecifika riktvärden i Skedhammarsbäcken som från ekologiska utgångspunkter kan medges för användning av Skedhammarsbäcken som recipient för vatten från anläggningen. De platsspecifika riktvärdena har efter omräkning sedan lagts till grund för förslaget till begränsningsvärden för det mindre delflöde som utgående vatten från anläggningen utgör. Utsläpp med ett föroreningsinnehåll som inryms i föreslagna begränsningsvärden bedöms, med hänsyn till övriga flöden och omblandningsförhållanden i Skedhammarsbäcken, vara väl förenliga med angivna platsspecifika riktvärden.

Av WSP:s rapport kan vidare utläsas att det för totalkväve och totalfosfor varken finns värden i vattendirektivet eller toxicitetsvärden. För koppar och zink anges toxicitetsvärden i intervall. Föreslagna utsläppsvärden ryms inom dessa intervall. För kvicksilver är det platsspecifika riktvärdet detsamma som den normala

detektionsgränsen för ämnet. Med beaktande av att värdet förslås gälla som ett begränsningsvärde och därför kan antas kunna leda till straff redan vi blotta överträdelser, bör haltvärdet bestämmas så att det åtminstone föreligger någon säkerhetsmarginal till detektionsgränsen. Av WSP:s rapport framgår dessutom att överskridande av ”dessa halter vid kortare perioder inte kommer att ha någon större betydelse för Skedhammarsbäckens biologi”.

Enligt Renovas mening är de föreslagna utsläppsvärden således väl förenliga med de allmänna hänsynsreglerna. Renova åtar sig vidare att vidta de ytterligare försiktighetsmått som visar sig nödvändiga för att föreslagna villkor skall kunna innehållas i anledning av sådan ändring av verksamheten som ryms inom tillståndets ramar.

Övriga utsläppparametrar

I fråga om de parametrar som i WSP:s rapport förslagits som ytterligare platsspecifika riktvärden i Skedhammarsbäcken, är det Renovas bedömning att de ej bör omfattas av något utsläppsvillkor. Renova är dock beredda att, med undantag för cyanid, inta dessa övriga parametrar i verksamhetens kontrollprogram.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har meddelat att de avstår från att lämna yttrande i målet.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har i huvudsak anfört följande.

Länsstyrelsens ställningstagande

- Slutliga villkor föreslås i enlighet med bolagets yrkanden.
- Krav på ytterligare lokal rening av dagvatten, utöver sandfiltrering, bedöms inte vara skäligt.
- Krav på ytterligare rening av ventilationsluft från komposteringshallen bedöms inte vara skäligt.
- Generella föreskrifter angående sammansättningen av förorenade massor som ska tas emot för behandling behöver inte föreskrivas.

Ärendet

Bolaget har inlämnat prövotidsutredningar enligt utredningsvillkor U 1 som meddelades i dom den 29 oktober 2010, mål M 3157-08. Miljödomstolen har nu begärt Länsstyrelsens synpunkter på inlämnade prövotidsredovisningar och yrkade slutliga villkor.

*Länsstyrelsens bedömning*Utsläpp med dagvatten

Bolagets utredning visar att utsläppet av dagvatten, förorenat i den grad som yrkade slutliga villkor medger, bedöms ha måttlig inverkan på biologin i Skedhammarsbäcken. Dagvatten med normala uppmätta föroreningsnivåer efter lokal rening i befintligt sandfilter har en liten inverkan på biologin. Vidare bedöms kostnaden för ytterligare rening, utöver nyinstallerat sandfilter, vara oskäligt dyrt i förhållande till miljönyttan.

Utsläpp till luft

Uppmätta halter av kolväten i ventilationsluften från komposteringshallen, efter befintligt biofilter är mycket låga. Krav på ytterligare rening av denna luft bedöms därför inte vara ekonomiskt skälig.

Sammansättning mottaget avfall

Det bör regleras i kontrollprogram att bolaget ska rådgöra med tillsynsmyndigheten om lämplig hantering av förorenade massor som innehåller höga oljehalter och därmed möjligen istället bör förbrännas med energiåtervinning. I övrigt finns det inte något förslag på generell föreskrift att ta ställning till.

Tekniska myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun har, med instämmande av **VA-enheten Strävliden**, i huvudsak anfört följande.

Yttrande

Prövotidsutredningen bör kompletteras med följande:

Zink är en toxisk metall för det akvatiska livet både i bäcken och i havet.

Utredningarna i ärendet visar på behovet av att aktuella ämnen såsom zink renas i filtreringsdammen, den i bakgrunden angivna lokala behandlingen. Det innebär att följande dag- och dränvatten fortsatt ska gå till dammen:

- Dagvatten från asfalterade ytor,
- Dränvatten från Västra Ängen samt
- Dränvatten från "Stigs område".

Under fortsättning att ovanstående sker kan tekniska myndighetsnämnden tillstyrka:

- Att filtreringsdammen kan ses som en anordning med oljeavskiljande egenskaper såsom Renova AB hävdar.
- Det utgående vattnet från filtreringsdammen får under en provotid av tre år kopplas om från spillvattennätet till bäcken.
- Under provotiden ska det utredas om halterna ut från filtreringsdammen till bäcken är så låga att ett fortsatt avledande till recipienten kan permanentas.
- Under samma provotidsperiod ska det undersökas om dränvattnet från "Stigs område" kan renas före avledande till dammen så att metallhalterna sänks eller om det fortsatt kan vara tillräckligt att rena dränvattnet i filterdammen.
- Under samma provotid ska det även utredas om dränvattnet från Västra Ängen är så rent att det kan släppas till bäcken direkt utan att behöva pumpas till dammen.
- Dessutom kan nämnden tillstyrka att det inte föreskrivs villkor för en ev. behandling av förorenad jord under förutsättning att nämnden bemyndigas att besluta om de villkor som kan bli aktuella vid en anmälan om sådan behandling.

Sammanfattningsvis bedömer tekniska myndighetsnämnden, att under förutsättning att filtreringsdammen uppfyller den oljeavskiljande förmåga som anges i redovisningen av sandfiltrets funktion, det som möjligt att Renova AB avleder vatten direkt till recipient efter lokal behandling i dammen.

Vid ett överskridande av villkoren, de s.k. begränsningsvärdena, ska, om det inte krävs en akut åtgärd, en av Renova redovisad åtgärdsplan följas. Först ska Renova pröva om enklare åtgärder har avsedd effekt genom att t.ex. täcka över avfall som

visat sig problematiska. Om ny provtagning visar att kraftfullare åtgärder behöver vidtas ska en handlingsplan tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Renova ska vid ett överskridande som innebär att akuta åtgärder krävs även ta fram en beredskapsplan med förslag på adekvata åtgärder.

I kompletterande skrivelse har Tekniska myndighetsnämnden anfört bl.a. följande.

Tekniska myndighetsnämnden har tidigare försökt få till stånd en tillsynsöverenskommelse för saneringsåtgärd av "Stigs område" (Kläpp1:1) med Renova AB och Akzo Nobel Surface AB tillsammans. Båda dessa parter, Renova AB och Akzo Nobel Surface AB, tidigare varit överens om att gemensamt genomföra efterbehandlingsåtgärder enligt gemensamt lämnat förslag på efterbehandlingsåtgärder till Stenungsunds kommun beträffande del av fastigheten X benämnt "Stigs område". Bolagen är dock nu inte längre överens utan hänvisar till motstridiga bedömningar i ansvarsfrågan.

Vattnet från "Stigs område" är förorenat och innehåller bl.a. förhöjda metallhalter och har renats i den gamla dammen på bolagets område. Tekniska myndighetsnämnden eller dess verkställande enhet miljö- och hälsoskyddsmyndigheten har inte medgivit att vattnet från "Stigs område" får kopplas bort från vare sig den gamla eller den nya dammen.

BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Renovas slutsats av yttrandena är att bolaget och remissinstanserna är överens om merparten av punkterna i provotidsredovisningen. Det som återstår är främst vilka vattenströmmar som skall omfattas av villkoren i tillståndet och som en följd därav, i detalj vilka strömmar, som efter rening, ska avledas till Skedhammarsbäcken.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har inte anfört några invändningar mot Renovas yrkande utan parterna synes eniga om att ytterligare villkor därutöver inte behövs.

Tekniska myndighetsnämnden, Stenungsunds kommun

Renova kan, efter att ha gått igenom yttrandet från kommunens tekniska myndighetsnämnd, konstatera att nämnden synes vidhålla sin felaktiga uppfattning om prøvotidsförordnandets omfattning. Således synes nämnden i förfarandet vilja inbegripa delområden runt anläggningen som inte rätteligen omfattas av rättsens prøvotidsförordnande. Vidare har nämnden angivit att den anser att prøvotidsförfarandet inte skall avslutas.

Renova vidhåller i dessa avseenden den inställning som tidigare redovisats. Som upprepats i målet ingår, enligt Renovas mening, inte i prøvotidsförfarandet att utreda eller redovisa flöden från vare sig ”Västra ängen” eller ”Stigs område” utan de frågorna har hanterats vid sidan av hela tillståndsregleringen, alternativt ingår de, inte ens i utsträckt mening, i sådan verksamhet för vilken Renova har att svara. Mot den bakgrunden och då erforderlig utredning om konsekvenserna av att avleda angivna flöden till Skedhammarsbäcken får anses föreligga, vidhåller Renova att prøvotidsförfarandet kan avslutas.

I övrigt kan Renova godta kommunens förslag att upprätta en beredskapsplan för akuta föroreningsituationer. Av redovisade skäl ligger emellertid att en sådan plans fysiska tillämpningsområde måste avgränsas så att Västra Ängen och Stigs område inte ingår däri.

Målets fortsatta handläggning

I anledning av rättsens fråga ser Renova för sin del inte något behov av att muntlig förberedelse hålles i målet. Att döma av den ringa omfattningen av invändningarna mot Renovas yrkande, torde målet inte heller med nödvändighet behöva avgöras efter muntlig förhandling. För det fall att rätten skulle finna att utredningen i målet skulle vinna på att det hålles syn, har Renova inget att invända däremot.

DOMSKÄL*Tillkomna uppgifter vid huvudförhandlingen i målet*

Den 27 maj 2014 höll mark- och miljödomstolen en huvudförhandling i målet. Vid förhandlingen har sökanden justerat förslag till slutliga villkor 1 och 2 på det sätt som framgår av bolagets reviderade villkorsförslag på sid. 20 och 21 i denna dom och medgett att föreslagna utsläppsvärden inkluderar även påverkat dagvatten från Västra Ängen som numera avleds till dagvattendammen. Däremot har Renova vidhållit att bolaget inte ansvarar för vatten från ”Stigs område”. Renova har därför vid huvudförhandlingen meddelat att bolaget ”från och med nu” slutar att av välvilja pumpa vatten från X (Stigs område) till sin pumpbrunn på X för vidare befordran till kommunens reningverk varför detta vatten inte längre kan vara vatten från anläggningen. Renova har påpekat att det härefter inte kan finnas någon brist i prøvotidsredovisningen på den grunden att allt vatten från anläggningen inte skulle vara analyserat.

Tekniska Myndighetsnämndens har vid huvudförhandlingen anfört bl. a den begärda av nämnden prøvotiden bör sättas till 3 år samt att nämnden yrkar att ett utsläppsvärde även skall fastställas för olja med, såsom yrkandet slutligen bestäms, 2 mg/liter för såväl opolära som polära petroleumkolväten. Vidare har nämnden bestridit det föreslagna villkor 3 och anfört att det är nämndens uppfattning att prøvotidsredovisningen inte är fullgjord eftersom vattnet från Stigs område inte ingår i de mätningar som ligger till grund för de föreslagna slutliga villkoren. Nämnden har även invänt mot Renovas beslut att ”koppla bort” vattnet från Stigs område eftersom det är nämndens uppfattning att vatten från detta område skulle ha ingått i prøvotidsredovisningen.

Efter huvudförhandlingen i målet har VA-enheten Strävliden i skrift, på närmare anförda skäl, uttalat att Strävlidens avloppsreningsverk inte accepterar att ta emot dagvatten från Renova anläggning i Ödsmål (dvs. den i målet aktuella). Det är dock oklart om VA-enhetens inställning är meddelad på delegation från behörig företrädare hos kommunen.

I övrigt har parterna vidhållit sina yrkanden med hänvisning till uppgifter som framgår av de i målet inlämnade handlingarna. Syn på stället, som ursprungligen har påkallats av rätten, har inte längre befunnits erforderlig och har inte heller påkallats av part och har därför inte hållits.

Några utgångspunkter i övrigt

Det är obestridligt att bolagets verksamhet utgör en behandlingsanläggning som är värdefull ur kretsloppssynpunkt. Det är ändamålsenligt för en funktionell avfallshantering i regionen att den finns tillgänglig även för bl.a. kompostering av oljeförorenad jord. Sedan den senaste tillståndsdomen vunnit laga kraft har bolaget vidtagit ett flertal utsläppsbegränsande åtgärder och har nu inkommit med provotidsredovisning som i det följande, efter inkomna kompletteringar, prövas i denna dom.

Prövotidens utredningsram

Eftersom Renova nu klargjort att bolaget omedelbart upphör med att pumpa vatten från fastigheten X (Stigs område) till pumpbrunnen på Renovas fastighet X för vidare befördran med annat vatten till Strävlidens reningsverk, bortfaller den tidigare frågeställningen om även nämnda vatten från Stigs område är ”påverkat vatten från anläggningen” som skulle ha ingått i provotidsredovisningen och följaktligen ha omfattats av mätning och ingått i föreslagna slutliga villkor. Redan av denna anledning föreligger inte någon brist i slutredovisningen i den delen som avser anläggningens sökta verksamhetsområde. Renova måste alltså anses ha redovisat slutliga villkor för det avledda vattnet från anläggningen som nu förekommer och för vilket Renova ansvarar i målet.

När Renova nu alltså inte längre tar befattning med vattnet från grannfastigheten X – vattnet som enligt Renova utgör lakvatten från en gammal täktdeponi – bli frågan om hanteringen av detta vatten och ansvaret härför en tillsynsfråga.

Prövotidsredovisning

Bolaget har redogjort för aktuella utredningsvillkor och dess underpunkter med

focus på utsläppsbegränsande åtgärder. De huvudsakliga åtgärder som har genomförts och därmed förbättrade drifts- och utsläppsförhållanden avser i huvudsak påverkat dagvatten genom installation av ett sandfilter som ligger i botten på befintlig dagvattendamm. Enligt bolaget har dammens nya utformning och dimensionering även en avskiljande funktion. Dammens oljeavskiljande förmåga har dock enligt bolaget inte direkt kunnat studeras men i händelse av ett eventuellt större oljeutsläpp kan det noteras okulärt på dammens yta.

Vad beträffar andra utredningspunkter, dvs. i frågan om utsläpp av kolväten till luft, avledande av opåverkat dagvatten samt mottagande och hantering av material för kompostering har ingen av remissinstanserna motsatt sig bolagets förslag att avsluta prövotiden i dessa delar utan att meddela några ytterligare villkor för tillståndet i respektive fråga. Mark- och miljödomstolen delar denna uppfattning.

Aktuella och framtida TOC-halter i utgående luft från komposteringshallen efter rening i biofilter är och förmodas bli av den storleksordning, att något behov av ytterligare rening eller en villkorsreglering inte föreligger. Med hänvisning till utsläppets storlek bedöms det inte miljömässigt motiverat att ytterligare begränsa utsläppen. Domstolen finner dessutom att bolagets slutliga villkor 16 är tillräckligt för ändamålet.

I frågan om förslag till generella föreskrifter angående sammansättningen av förorenade massor som ska tas emot och behandlas på anläggningen anser länsstyrelsen att det bör regleras i kontrollprogram att bolaget ska rådgöra med tillsynsmyndigheten om lämplig hantering av förorenade massor som innehåller höga oljehalter. Tekniska myndighetsnämnden har i samma fråga uttalat att nämnden kan tillstyrka att det inte föreskrivs villkor för behandling av förorenade jordar under förutsättning att nämnden bemyndigas att besluta om de villkor som kan bli aktuella vid en anmälan om sådan behandling.

Med beaktande av det ovan anförda samt befintlig reglering i gällande tillstånd anser domstolen att behov av eventuella skyddsåtgärder med anledning av

behandling av förorenade jordar och liknande avfallslag inte fordrar ytterligare villkorsreglering. Bemyndigande vad beträffar behandling av avfall i gällande tillståndsbeslut enligt deldom 2010-10-29 bedöms vara tillämplig i den utsträckning som föranleds av villkorspunkt 14 och tillsynsmyndighetens önskemål i aktuell provotidsfrågan.

Frågan om ytterligare provotid

Med ledning av genomförda utredningar och bolagets villkorsförslag har vid huvudförhandlingen Tekniska myndighetsnämnden och VA-enheten Strävliden godtagit tillfälliga utsläpp till kommunens avloppsnät under en provotid men det råder oenighet mellan Renova och myndigheterna vad beträffar vattenutsläppens tillåtna halter (jfr även inställning redovisad av Stövlidens reningsverk enligt ovan).

Frågan i målet är först om ytterligare provotid kan tillföra mer drift- och prestandaerfarenhet och leda till väsentligt lägre utsläppsnivåer jämfört med den redan utvunna kunskapen om sandfiltrets möjliga reningsprestanda. Förutom detta följer frågan om det finns de tekniska och ekonomiska förutsättningar att åstadkomma ytterligare utsläppsreduktioner utan nya investeringar.

Frågan om utsläpp av förorenat dagvatten och dess utredningsbehov är inte ny och har uppmärksamrats redan när bolaget sökte tillstånd år 1999. Yrkade av bolaget och föreskrivna utredningsvillkor i dom 2000-04-03 (mål M 246-99) återfinns (efter förlängd provotid 2008-09-09) i huvudsak med samma lydelse som i ovannämnda deldom 2010-10-29 i målet, vilka på nytt har yrkats av sökanden i tillståndsansökan daterad 2008-11-19.

Efter genomgång och granskning av målets beslutsunderlag finner mark- och miljödomstolen att hittills utvunna kunskap om möjliga reningsåtgärder och därmed förslagna utsläppsnivåer bör ligga till grund för domstolens ställningstagande i frågan om slutliga villkor. Mark- och miljödomstolen vill också peka på att frågor som skjutits upp enligt 22 kap. 27 § miljöbalken enligt uttryckligt stadgande i paragrafen ska avgöras så snart som möjligt. Även detta pekar enligt domstolens

uppfattning på att prøvotiden som sammanlagt varat i nästan femton år nu ska avslutas och de uppskjutna frågorna avgöras. Vid en samlad bedömning anser därför mark- och miljödomstolen att det finns skäl att i detta mål inte förlänga prøvotiden, utan godta befintligt beslutsunderlag och meddela slutliga villkor för verksamheten i frågan om utsläpp till vatten.

Slutliga villkor

Utredningen i målet har visat att uppsamlingen och avledningen av påverkat dagvatten från den befintliga och sökta verksamheten behöver förbättras. Sökanden har föreslagit tre slutliga villkor med syfte att reglera avledande av påverkat vatten från anläggningen. Ingen av remissinstanserna ha motsatt sig bolagets förslag att efter rening avleda påverkat dagvatten till recipient, dvs. Skedhammarsbäcken. Trots bolagets udda villkorsförslag vad avser villkor 3 såsom ”back-up” för villkor 2, finner mark- och miljödomstolen att med beaktande av målets beslutsunderlag de yrkade villkorsförslagen bör godtas, dock med de ändringar som framgår av domslutet, vilka motiveras av följande omständigheter för den sökta avfallshanteringen.

Villkor 1

Bolagets sökta och i deldomen 2010-10-29 beviljade verksamhet avser fastigheten X som omfattar det s.k. Västra Ängen område. Vid huvudförhandlingen har Renova förtydligt att vatten som avleds till dagvattendammen – vatten för vilket Renova ansvarar – även kommer från detta område och således omfattas av det dagvatten som skall regleras i slutliga tillståndsvillkor. Enligt sökanden utgör villkor 3 en ”back-up lösning” för att förhindra ej tillåten utsläpp till bäcken men att Renova på sikt givetvis installerar kompletterande reningssteg (exp. ett polersteg) om värdena enligt villkor 2 inte kan innehållas. Mot denna bakgrund finner domstolen att villkor 1 bör ges den lydelsen som framgår av domstulet.

Villkor 2

Av prøvotidsutredningen framgår dels WSP:s förslag till platsspecifika riktvärden baserat på de biologiska förhållandena i bäcken, dels bolagets förslag till

utsläppsvärden i villkor 2 och 3 som enligt sökanden rimligen borde gälla med hänsyn till övriga flöden och omblandningsförhållanden i Skedhammarsbäcken. Till ett stöd för de föreslagna utsläppsnivåerna citerar bolaget en av slutsatserna i WSP:s rapport att överskridande av ”dessa halter vid kortare perioder inte kommer att ha någon större betydelse för Skedhammarsbäckens biologi”. Renova åtar sig dock att vidta de ytterligare försiktighetsmått som visar sig nödvändiga för att föreslagna villkor skall kunna innehållas i anledning av sådan ändring av verksamheten som ryms inom tillståndets ramar.

Mark- och miljödomstolen ifrågasätter inte bolagets långtgående strävan att inte tillföra Skedhammarsbäcken sådana vattenflöden som kan riskera störningar i bäcken, men med hänsyn till vattendragets biologiska och hydrologiska förhållanden, bedöms redovisning av och förslag till platsspecifika riktvärden vara baserat på ett sådant vetenskapligt underlag som bl. a har lyfts fram i domstolens utredningsuppdrag. Av de skäl som anges i WSP:s utredning och kompletterande PM daterat 2013-05-24 och vid jämförelse med rådande rättspraxis utgör därför de platsspecifika utsläppsvärden en bedömningsgrund som domstolen finner skall prioriteras vid bedömningen av vilka parametrar och begränsningsvärden som bör anges i villkor 2 för att möjliggöra avledning av aktuella dagvatten till Skedhammarsbäcken.

Villkor 3

Enligt bolaget visar sammanställningen av metallanalyser under år 2010-2012, i vatten som skickas till Strävlidens reningsverk, att med undantag av tillfälligt förhöjda arsenikhalter verkar dammen ha en god renande effekt på metallerna. Vattnet från Kläpp (L3) som skickas till Strävlidens reningsverk bedöms inte heller vara nitrifikations- eller respirationshämmande och är icke-toxiskt till lågtoxiskt enligt microtoxtester. I sammanfattningen av resultaten bedömer därför sökanden att testerna visar att ingen större påverkan sker på slammet eller reningsprocessen vid Strävliden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår bolaget en permanent möjlighet till att avleda påverkat vatten från anläggningen till Strävlidens reningsverk i händelse av att de haltvärden som anges i villkor 2 varaktigt inte kan innehållas. Strävlidens reningsverk har emellertid, som nämnts, nu motsatt sig att även temporärt ta emot dagvattnen från Renova.

Denna ”back-up” lösning som ett tillsvidare alternativ till villkor 2 är inte acceptabel enligt mark- och domstolen. Med hänsyn tagen till troliga åtgärdsbehov för att innehålla vissa begränsningsvärden vid utsläpp till Skedhammarsbäcken kan dock denna lösning, med i villkor 3 föreskrivna utsläppshalter, godtas av domstolen under en begränsad tidsperiod utan risk för väsentlig påverkan. Även om driftstörningar i verket orsakade av bolagets vattenutsläpp har minskat jämfört med perioden inför tidigare tillståndsprövningar bör dock avledningen upphöra inom en tvåårsperiod eftersom det är ytterst tveksamt om dagvattnets slutomhändertagande genom avledning till Strävlidens reningsverk kan betraktas som bästa möjliga teknik ur kretsloppsperspektiv. Avloppsvattnet som sådant, med bl.a. innehåll av metaller som inte kan behandlas i reningsverket, är nämligen inte lämpat att släppa till ett kommunalt avloppsreningsverk. En jämförelse kan därvid göras med Mark- och miljööverdomstolens (MÖD) avgörande 2012-02-29 i mål M 10600-10 där MÖD uttalar att lak- och dagvatten från en avfallsanläggning typiskt sett inte är lämpat för avledning till kommunala reningsverk utan bör ledas till recipient. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att det avloppsvatten det nu handlar om kan jämföras med sådant avloppsvatten som MÖD bedömde i nämnt avgörande.

Analysparametrar och dess begränsningsvärden

Villkor 2

Av bilaga 3 till redovisningen framgår att platsspecifika riktvärden för arsenik, klorid, koppar och zink avviker från övriga riktvärden (samlingsvärden) som baserar på omvärdsparametrar att förhålla sig till vid bedömningen. Mot bakgrund av redovisad konsekvensanalys och de begränsade totala utsläppsmängderna av dessa ämnen kan domstolen godta avvikelserna. I frågan om koppar och zink bör därför 20 µ/l respektive 150 µ/l kunna fastställas och mot bakgrund av mätresultat i

L3 (enligt bilaga 3 till utredningen och bolagets senaste miljörapporter) bör värdena kunna innehållas vid utsläpp till bäcken, trots bolagets förslag på villkorshalt motsvarande 30 µ/l respektive 200 µ/l.

Bolaget har vidare motiverat en högre utsläppshalt för kvicksilver med hänvisning till den normala detektionsgränsen (dvs. rapporteringsgränsen) för ämnen. Enligt domstolens uppfattning finns det flera laboratorier som kan utföra den aktuella typen av analyser med rapporteringsgräns < 0,02 µg/l även i uppslutna prover. Det finns således inte anledning att av det skälet ange högre haltvillkor än 0,1 µg/l som rekommenderas av WSP i utredningen.

Mot bakgrund av redovisade analysdata samt möjliga åtgärder finner mark- och miljödomstolen att Renova har faktiska och tekniska förutsättningar att innehålla i villkor 2 i domslutet angivna begränsnings-värden. Behov av att installera ytterligare reningssteg kan eventuellt föreligga för att begränsa utsläpp av totalfosfor, vilket bedöms vara av vikt för Askeröfjordens kvalitetskrav. Domstolen anser i detta sammanhang att en jämförelse, av den totala mängden totalfosfor som kommer att släppas ut från Renova, med utsläppen från Perstort Oxo AB:s verksamhet inte är relevant. Till skillnad från en föreslagen villkorshalt på 1,5 mg/l totalfosfor är därför WSP:s rekommenderade utsläppshalt på 0,5 mg/l godtagbar och bör fastställas som ett begränsningsvärde. Även i frågan om totalkväve bör 12 mg/l kunna fastställas mot bakgrund av redovisade mätresultat i L3, trots bolagets förslag på villkorshalt motsvarande 20 mg/l.

Tekniska Myndighetsnämnden har anhallit om att villkorsregleringen av förekommande föroreningshalter bör kompletteras med en parameter som avser petroleumkolväten. Bolaget har bestridit nämndens begäran om att ett utsläppsvärde om 2 mg/liter för såväl opolära som polära petroleumkolväten ska fastställas och angett att redovisade analysdata inte visar på någon signifikant förekomst av olja i utgående vatten.

Med hänsyn till att av frekvent fordonstrafik, inklusive fordon med last av oljehaltiga jordar, kommer att öka inom området och med beaktande av det faktum

att avledning av påverkat dagvatten från hårdgjorda ytor ska ske till ett känsligt vattendrag bedömer domstolen att en okulär kontroll av dammens yta inte är tillräckligt för ändamålet. Eftersom utgående vatten från dammen ska kontrolleras genom kontinuerlig mätning och registrering finns det emellertid ett begränsat antal analysmetoder som kan användas för att mäta alla kolvätefraktioner som härrör från olja i ett samlingsprov.

GC-MS är en analysmetod som möjliggör karakterisering av oljeföreningen och uppdelningen mellan alifatiska och aromatiska föreningar med rapporteringsgräns 0,01 mg/l olja för C5-C35. Med hänsyn till att förekomsten av BTEX ämnen berör aktuell avfallshantering i begränsad omfattning och kräver en separat provhantering (pga. ämnenas lättflyktighet) kan denna parameter kontrolleras vid behov (exempelvis med headspace GC-MS).

Utredningen visar att befintligt analysunderlag inte är tillräckligt för att fastställa begränsningsvärden för petroleumkolväten som ska omfatta olika driftförhållanden och med fördel bör analyseras med GC-MS metod. Kontroll av denna analysparameter samt val av en relevant analysmetod bör därför ske inom ramen för kontrollprogrammet och till följd av utvunnen erfarenhet regleras vid behov av ytterligare villkor i enlighet med delegationsförordnandet i deldomen 2010-10-29 (sid. 7 nederst).

Villkor 3

Bolagets villkorsförslag avser haltvärden som ligger över värdena i kommunens anslutningspolicy för kvicksilver och zink.

Vidare noterar domstolen att de åberopade kommunala ABVA-bestämmelserna i frågan om tillåtna utsläppshalter från industriella källor grundar sig på vägledning som anges i Svenskt Vatten P95 (Råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet, november 2012). Vägledningen liksom kommunens anslutningspolicy förutsätter att varken kvicksilver eller kadmium bör förekomma i det avloppsvatten som avleds till ett kommunalt reningsverk. I vägledningen anges

dock att utsläpp av dessa ämnen kan tillåtas om halten är samma halt som i aktuellt dricksvatten. Eftersom bolaget föreslår en villkorshalt som motsvarar hälften av Livsmedelsverkets gränsvärde för kvicksilverhalt i dricksvatten bör bolagets haltförslag vara acceptabelt under den korta tidsperioden (två år), som vid misslyckande från Renovas sida att innehålla värdena enligt villkor 2 i domslutet, möjliggör avledning av renat dagvatten till Strävlidens reningsverk.

I frågan om zink är domstolen medveten om att den i villkor 3 angivna haltgränsen på 300 µg/l understiger bolagets yrkande i målet men värdet överstiger ändå kommunens anslutningspolicy. Med hänsyn till att tillfälliga utsläpp av aktuellt vatten måste antas ske under relativt kort tidsrymd och med beaktande av att bolaget enligt ansökans villkorsförslag har beredskap att innehålla 200 µg/l bör den i domslutet angivna halten vara godtagbar.

Villkorsutformning

Som en allmän utgångspunkt för all villkorsskrivning gäller att villkor ska vara rättssäkra, ändamålsenliga och lämpade för egenkontroll och tillsyn. Mark- och miljödomstolen anser att den villkorsformulering som bolaget har föreslagit för villkor 3 inte uppfyller gällande rättspraxis. Förutsättningarna för kontrollen är av betydelse för hur villkoren ska formuleras. För att tillmötesgå bolagets behov av ett visst handlingsutrymme vid tillfälliga utsläppsförhöjningar bör både villkor 2 och 3 formuleras med ett tillägg så att de ska vara uppfyllda om ett visst antal mätresultat av totala antal utsläppsvärden under viss tidsperiod klarar begränsningsvärdet; allt på sätt framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 425)

Överklagande ges in till mark- och miljödomstolen senast den 21 augusti 2014 men ställs till Mark-och miljööverdomstolen.

Prövningstillstånd krävs

Ulf Klerfalk
rådman

Jolanta Green
tekniskt råd

I domstolens avgörande har även deltagit de särskilda ledamöterna Stefan Andersson och Lars Heineson.